

Iniciatīva par prioritāti ES studentu piesaistei Latvijas augstskolās pamatojums.

Cienījamie Latvijas pilsoņi,

Vēlos piedāvāt iniciatīvu, kas paredz samazināt trešo valstu studentu skaitu un prioritizēt studentus no Eiropas Savienības (ES) Latvijas augstskolās. Šis priekšlikums ir īpaši svarīgs mūsu valsts nākotnei, izglītības kvalitātei un ekonomiskajai attīstībai. Šajā dokumentā es izklāstīšu galvenos argumentus un ieguvumus, kā arī sniegšu ieteikumus turpmākajai rīcībai.

Izglītības kvalitātes uzlabošana

Pēdējo gadu laikā ārvalstnieku klātbūtne Latvijas augstākās izglītības iestādēs ir kļuvusi arvien pamanāmāka. Saskaņā ar jaunākajiem datiem 2023. gadā no visiem 72 945 studentiem Latvijā 10 653 jeb 14,6% bija ārvalstu studenti.¹ Pēdējo desmit gadu laikā ārvalstu studentu skaits Latvijā ir palielinājies gandrīz divas reizes, pieaugot par 98,3%. No šiem studentiem 72,8% iepriekšējo izglītību ieguvuši ārpus ES. Šāds straujš pieaugums ir radījis izglītības sistēmas spiedienu, jo dažkārt šie studenti nesniedz nepieciešamo sagatavotību, ko prasa Latvijas augstākās izglītības iestādes.

Praktiskie piemēri liecina, ka studiju programmas, kas orientētas uz starptautiskajiem studentiem, ne vienmēr atbilst augstākajiem kvalitātes standartiem, ko mēs vēlamies nodrošināt mūsu pašu studentiem. Palielinot ES studentu īpatsvaru, mēs varam uzlabot mācību programmas un nodrošināt augstāku akadēmisko kvalitāti. ES studenti, pateicoties augstākām izglītības prasībām un labākām sagatavotības līmenim, veicinās mūsu augstskolu konkurētspēju un akadēmisko izcilību.

Demogrāfiskā situācija un darba tirgus pieejamība

Vietējo studentu skaits pēdējo desmit gadu laikā ir samazinājies par 17,5%, un absolventu skaits ir sarucis par 35%. Šie dati norāda uz nopietnām problēmām demogrāfiskajā situācijā un darba tirgū, kas ietekmē mūsu valsts attīstību. Trešo valstu studentu pieplūdums nevar pilnībā kompensēt šo trūkumu, jo daudzi no viņiem pēc studijām pamet Latviju, atstājot mūsu valstij neizmantotu ieguldījumu izglītībā.

Piesaistot vairāk ES studentu, mēs varam veicināt augstāku studentu noturību un ilgtermiņa uzturēšanos Latvijā, kas palīdzēs uzlabot demogrāfisko situāciju. ES studenti biežāk izvēlas palikt valstīs, kurās ir labas izglītības iespējas un darba piedāvājumi, tādējādi palīdzot mazināt darbaspēka novecošanas problēmu.

¹ <https://lvportals.lv/norises/358465-nav-datu-par-to-kur-pec-macibu-beigam-paliek-arvalstu-studenti-2023>

Drošības riski un administratīvās izmaksas

PMLP sniegtā informācija liecina, ka 2023. gadā pirmreizējā termiņuzturēšanās atļauja tika izsniegta 2741 ārvalstu studentam, no kuriem 2466 jeb 90% bija trešo valstu studenti. Šāds liels skaits trešo valstu studentu rada papildu drošības riskus un administratīvās izmaksas. Pārvaldīt šo studentu uzturēšanās atļaujas un citu administratīvo jautājumu apjomu ir izaicinoši un izmaksā dārgi.

Rīgas Tehniskās universitātes (RTU) Starptautiskās sadarbības un ārzemju studentu departamenta vadītājs Igors Tripāns ir atzīmējis, ka ārvalstu studentu pieauguma galvenais dzinulis ir RTU Informācijas centri Āfrikā, Uzbekistānā un Turcijā, kas ievērojami veicinājuši studentu pieplūdumu no šīm valstīm.² Lai gan šāda iniciatīva varētu veicināt ārvalstu studentu skaita pieaugumu, ir būtiski izskatīt tās iespējamās sekas uz Latvijas drošību un sabiedrības integrāciju.

Pirmkārt, pieaugot studentu skaitam no trešajām valstīm, rodas arī potenciāli drošības riski. Ārvalstu studenti var nākt no valstīm ar atšķirīgiem drošības apstākļiem, kas var radīt bažas par iespējamo drošības apdraudējumu Latvijā. Turklāt ne vienmēr ir iespējams pilnībā pārbaudīt šo studentu izcelsmi un nodomus. Ar lielāku ārvalstu studentu skaitu var pieaugt arī risks, ka daži indivīdi varētu būt saistīti ar nelegālām aktivitātēm vai organizācijām, kas rada papildu izaicinājumus Latvijas drošības dienestiem.

Otrkārt, Latvijas tiesībsargājošajām iestādēm un drošības dienestiem jau tā ir ierobežoti resursi, un pieaugošais studentu skaits no trešajām valstīm var radīt papildu slogu. Lielāks studentu skaits no valstīm ārpus ES var nozīmēt arī lielāku nepieciešamību pēc drošības pārbaudēm, papildu uzraudzības un citiem resursiem, kas varētu novest pie tā, ka Latvijas drošības struktūras nevarēs pietiekami efektīvi reaģēt uz potenciāliem draudiem. Tas viss palielina administratīvo un finansiālo slogu Latvijas valstij.

Treškārt, ārvalstu studenti no trešajām valstīm bieži var arī ņemt līdzi savus laulātos un nepilngadīgos bērnus, kā norādīja PMLP Migrācijas nodaļas vadītāja Ilze Briede.³ Šī situācija palielina imigrācijas apjomu, kas potenciāli var mainīt Latvijas demogrāfisko struktūru un radīt papildu izaicinājumus sabiedrības integrācijai. Migrantu plūsmas no valstīm ar ļoti atšķirīgām kultūras un reliģiskām tradīcijām var radīt sarežģījumus integrācijas politikā, kas savukārt var radīt potenciālus sabiedriskos nemierus vai neizpratni starp dažādām sabiedrības grupām.

Lai mazinātu šos riskus un labāk aizsargātu Latvijas nacionālās intereses, ir svarīgi pārskatīt pašreizējo ārvalstu studentu piesaistes politiku. Latvijas izglītības sistēmai vajadzētu koncentrēties uz studentu piesaisti no Eiropas Savienības valstīm, kur pastāv līdzīgāki drošības standarti un efektīvākas sadarbības iespējas ar Latvijas drošības iestādēm. Šāda pieeja ne tikai

² <https://zinas.tv3.lv/latvija/butiski-pieaugusi-arvalstnieku-interese-par-studijam-latvija/>

³ <https://lvportals.lv/norises/358465-nav-datu-par-to-kur-pec-macibu-beigam-paliek-arvalstu-studenti-2023>

uzlabotu Latvijas drošību, bet arī veicinātu labāku integrāciju un savstarpēju izpratni starp dažādām sabiedrības grupām.

Turklāt, koncentrējoties uz ES studentu piesaisti, mēs varam stiprināt Latvijas izglītības kvalitāti un nodrošināt, ka Latvijas augstskolas saglabā augstus akadēmiskos standartus. ES studenti ir labāk sagatavoti Latvijas izglītības sistēmai, un viņu integrācija Latvijas sabiedrībā ir vienkāršāka, jo viņi nāk no valstīm ar līdzīgām vērtībām un standartiem. Šāda pieeja palīdzētu ne tikai uzlabot mūsu izglītības kvalitāti, bet arī mazinātu drošības un integrācijas problēmas.

Ekonomiskā attīstība un darba tirgus

Lielāks ES studentu skaits Latvijas augstskolās palīdzēs uzlabot ekonomiku, jo absolventi no ES valstīm biežāk integrējas vietējā darba tirgū. Tie var sniegt nepieciešamos kvalificētus speciālistus dažādās nozarēs, piemēram, IT, inženierzinātnēs, medicīnā un uzņēmējdarbībā. ES studenti ir ieguvuši izglītību saskaņā ar augstiem standartiem, kas nodrošina kvalitatīvu papildījumu darba tirgū un veicina inovācijas.

Papildus tam, ES studenti bieži vien atver jaunus uzņēmumus, veido tīklus un rada darba vietas, kas stimulē ekonomisko aktivitāti un veicina jaunu tehnoloģiju un biznesa ideju attīstību. Tas rada labvēlīgu vidi uzņēmējdarbības attīstībai un palielina investīciju piesaisti, kas ir svarīgi ilgtermiņa ekonomiskai stabilitātei.

Latvijas nacionālo vērtību un identitātes stiprināšana

Piesaistot vairāk ES studentu, mēs stiprināsim Latvijas nacionālo identitāti, vienlaikus veicinot mūsu valsts izaugsmi. ES studenti, būdami daļa no mūsu izglītības sistēmas, palīdzēs veidot ciešākas saites ar citām ES valstīm, stiprinot Latvijas lomu Eiropas mērogā un veicinot starptautisko sadarbību.

Eiropas Savienības studenti bieži vien nes sev līdzī izpratni par dažādām kultūrām un vērtībām, kas palīdz veidot plurālismu un demokrātiskās vērtības mūsu sabiedrībā. Integrējot ES studentus, mēs varam veidot dinamisku akadēmisko vidi, kas atspoguļo mūsu vērtības un nostiprina Latvijas kā aktīvas dalībnieces Eiropas Savienībā tēlu. Tas arī veicina Latvijas ekonomisko un kultūras attiecību paplašināšanu ar pārējām ES valstīm.

Rīcības plāns un ieteikumi:

1. **Izveidot politiku:** Sagatavot un ieviest politiku, kas veicinās ES studentu piesaisti un samazinās trešo valstu studentu skaitu augstskolās.
2. **Reģistrācijas un uzraudzības sistēma:** Izveidot efektīvāku uzraudzības sistēmu, lai nodrošinātu, ka studentu pieplūdums atbilst noteiktajiem kritērijiem un prasībām.
3. **Budžeta vietas un atbalsts:** Nodrošināt vairāk budžeta vietas Latvijas studentiem un mazināt birokrātiju ES studentiem, lai veicinātu vietējās jaunatnes izglītošanu, risinātu

augsti kvalificēta darbaspēka trūkumu Latvijā un padarītu studijas pievilcīgākas studentiem no ES valstīm.

4. **Informācijas kampaņa:** Veidot informācijas kampaņu, lai veicinātu Latvijas augstskolu izcilību un piesaistītu ES studentus, piedāvājot augstas kvalitātes izglītību un labākas iespējas nākotnē.
5. **Sadarbība ar ES valstīm:** Attīstīt sadarbību ar citām ES valstīm, lai veicinātu studentu apmaiņu un veidotu ilgtermiņa partnerattiecības ar augstākās izglītības iestādēm.

Nemot vērā šos apsvērumus, aicinu Latvijas iedzīvotājus un Saeimu izskatīt iespēju pārskatīt ārvalstu studentu piesaistes politiku, pievēršot lielāku uzmanību ES valstu studentu piesaistei un ierobežojot trešo valstu studentu plūsmu. Tas ļaus nodrošināt drošāku, stabilāku un kvalitatīvāku izglītības vidi mūsu valstī, veicinot Latvijas ilgtspējīgu attīstību un drošību.